

Panis Evangelici Fragmenta Qvadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosé & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

XIII. Quæ est prima de Fide, exponit causas ob quas Christus tanti fecit fidem Centurionis, deinde nobilitatem actus Fidei & difficultatem.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

res, olim impios & idolorum cultores, ut nemo jam audeat desperare. Illi sunt qui cum Abraham epulantur, & in eius sinu quiescunt, dum filij regni in tenebris exterioribus lugent, atque tristantur: Quam hæc vox justos terrere, & peccatores consolari debet, quæ dicit Matth. 21. *Amen dico vobis, quia Publicani & meretrices præcedent vos in regnũ Dei:* Et Matthæus olim publicanus factus est Apostolus, & Paulus, & olim blasphemus, & persecutor, factus est Prædicator & Apostolus. En Magdalena Mulier in civitate peccatrix, plus ceteris amavit, mulierẽ partẽ elegit, & Vir-

gines ipsas superavit: ita scilicet: *Regnũ Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Neque enim datur aut sanguini aut stirpi, aut conditioni, aut professioni, sed virtuti, & quo quisque est violentior, eò etiam certius illud rapit. Nihil Judæ profuit filium fuisse regni, cum factus sit gehennæ filius. Nihil nocuit Æthiopi barbarum fuisse, & unum eorum qui ab ortu & occasu fuerunt, quandoquidem in Abrahami consortium fuit admissus, & cum Patriarchis, æternis bonis fruitur, quæ nobis donet Filius Dei qui est benedictus in sæcula. Amen.

FERIA QUINTA CINERUM,

CONCIO PRIMA,

DE FIDE.

Amen dico vobis. Non inveni tantam fidem in Israël. Matth. 8.

IN hodierno Evangelio, in quo agitur de sanitate restitutã servo Centurionis, multa sunt valde notabilia. 1. est, mira Christi potentia, qui licet absens solo verbo, hoc est solo imperio Centurionis servum sanavit. 2. Magna Centurionis humilitas, qui non aulus est sistere se præsentem Christo Domino, & rogare coram, sed per alios rogavit, profitens se non esse dignum, ut id per se faceret: & cum sciret nihilominus Christum ad se venire, id

excusavit, negans se dignum esse ut in eius domum veniret. 3. Admirabilis eius fides, quæ Christum etiam rapuit in admirationẽ: nam uti dicitur in textu: *Audiens autem Jesus miratus est,* de quare S. Chrysologus serm. 10. Creator mirabilium miratur, aurium conditor, quasi qui non audita nesciat, sic stupet audita. 4. Prælatio fidei gentilium supra Judæorum fidem: Unde Christus. *Non inveni tantam fidem in Israël. 5.*
Tacita

Tacita Judæorum reprehensio de incredulitate, cum tot rationes haberent credendi: itaque Chrysologus loco cit. Cum Gentilem sic credidisse miratur, incredulitatem corripit Judæorum: sed quia hæc omnia tractare nimis longū esset? hoc unum mihi tractandum proposui. quid causæ fuit cur Christus a deo extulerit Centurionis fidem: quod uti vobis explicem sicut oportet, ego gratiâ Dei, quam ope Virginis postulo. *Ave Maria.*

MAGNUM quid & singulare prorsus esse in fide oportet, cum ea sola fuerit argumentum causâq; admirationis Christi Domini, dum vivebat in terris. *Audiens autem Jesus miratus est, & sequentibus se dixit, non inveni tantam fidem in Israël.* Ita cap. 15. Matthæi, eundem illum sensum testificatus est de fide Chananææ. *O Mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis.* Totòque in Evangelio non comperimus illum rem ullam nisi hancce virtutem miratum fuisse. Porro cum in nobis admiratio significet, nos rei novitate deprehensos, cum aliquid antea nobis ignotum, postea cognoscimus: Admiramur enim ea quæ audimus, & videmus, aut aliâ ratione cognoscimus: cum antea non solum ignoraremus, sed nec ita esse cogitaremus: in Christo admiratio non significat eius ignorationem antecedentem, & notitiam consequentem cum nihil potuerit ignorate: ac multò minus fidem Centurionis, cuius ipse author fuisset, ait S. Augustinus: sed significat rem esse insolitam, & magnam: Unde etiam exterius dedit testimoni-

um magnitudinis rei; uti igitur in Scripturis dicitur Deus irasci, commoveri, & misereri: non quod Deus istos in se sentiat motus, & passiones: sed ratione effectuum, nam punit; & opem fert miseris: ita admiratio fuit in Christo per demonstrationem externam, & æstimationem magnitudinis rei: quâ sic egit, & ita locutus est: uti facere solent admirantes, voce, oculis, nutu, gestu, & laudatione & modo loquendi. Non est tamen illud quod quæro, quomodo in Christo potuerit esse admiratio, sed quid tandem sit in fide, quod Christo potuerit esse admirationis causa: nam si fidem miratus est in Centurione, oportuit admodum graves esse huius admirationis causas, quas hodie investigo.

I. Ratio, & causa quæ mihi occurrit, est nobilitas, & sublimitas actus fidei, super omnes actus qui sunt, vel qui fiunt in homine; hæc autem sublimitas ex multis capitibus oritur.

1. Ratione potentia in quâ est fides, quæ est intellectus.

Nota 1. in actibus considerari posse duplicem nobilitatem, una est generis, altera speciei: generis petitur a principio: ita dicimus visionem esse nobiliorrem tactu: quia oculus nobilior est sensu tactus: & intellectus nobilior est phantasia. Speciei nobilitas petitur ab objectis. Nam actus specificantur ab objectis, objecta enim sunt mensuræ actuum.

Nota 2. fidem esse actum intellectus, unde Paulus Hebræorum 11. *Fide intelligimus aptata esse secula verbo Dei.*

Nota

Nota 3. intellectum esse omnium potentiarum nobilissimam: unde Aristoteles 1. de anima cap. 5. docet nihil esse præstabilius intellectu: & sic concludit? Maxime rationi congruum est, intellectum omnia præcessisse, & præstantissimum omnium, & naturam dominum esse: & lib. 12. Metaphys. cap. 7. intellectio secundum se, eius est quod secundum se optimum est, & maxime est eius quod maxime est. Ratio est. Quia cum vivens non vivente sit Præstabilius, habet enim in se sui motus principium: Quæ autem vivunt? aut vegetant sicut arbores, aut sentiunt, ut animalia; aut intelligunt, ut Angeli: insuper cum intellectio melior sit sensu; certe intellectus est potentia nobilissima: est enim prima vita animæ rationalis, & radix cæterarum facultatum ut voluntatis, & memoriæ. Cum itaque fides sit actus intellectus, & intellectus sit nobilissima potentia: sequitur ex parte potentiæ fidem esse actum nobilissimum: & hinc vides nobilitatem generis.

2 Ratione objecti unde sumitur specifica nobilitas actuum, quia ab objectis, actus specificantur. Nam sive spectetur objectum materiale fidei, seu formale, est Deus ipse, & perfectiones Divinæ: Porro à Deo petitur omnis fons, & origo nobilitatis, uti docet S. Chrys. homil. 1. ad Rom. Probatur major. Nam ut primò loquar de objecto materiali, quod Philosophi subjectum appellant, non aliud est quam Deus, definiente Apostolo fidem his verbis, *fides est substantia rerum sperandarum*: sed illud quod primò speratur est beatitudo, illa autem est ipse Deus. 2 Quia id quod est

primò revelatum, & propter quod cætera revelata sunt est subjectum fidei: sed Deus est eiusmodi, nam sine non cognito frustra cætera cognoscerentur: 3. Quia omnia quæ fide creduntur, aliquem ordinem habent ad Deum, vel enim sunt eius proprietates, vel effectus, vel viæ quæ ducunt ad eius possessionem & cognitionem, unde Deus est primarium subjectum fidei. 4. Quia virtus Theologica, primò & per se Deum attingit ut finem: cætera autem dicunt attributionem ad Deum: unde fides immediatius Deum attingit, quam aliæ cognitiones: nam fides sine medio Deum attingit: aliæ verò cognitiones mediatè per objecta à Deo remota.

Iam quod pertinet ad obiectum formale quod, fidei. Dico esse Deitatem, auctoritatem Dei, revelationem ab ipso factam, & res revelatas. Probatur de Deitate. Quia ante actum, quo credimus rebus revelatis, propter auctoritatem Dei: & ante actum quo credimus ipsam auctoritatem Dei, debet ordine nature præcedere actus credendi Deitatem, seu existentiam Dei: Nam prius quam dictis alicuius credamus, oportet ut eius existentia prius cognoscatur, & prius etiam quam eius auctoritatem cognoscamus.

Idem probatur, de eiusdem auctoritate. Quia credere aliquid, est assentiri alicui propositioni ob auctoritatem dicentis, quia existimatur talis, ut fallere non possit: unde auctoritas dicentis, est ratio, cur ei fides adhibeatur: Id docet Augustin: libro de utilitate credendi cap. 11. Sicut quod intelligimus, rationi debemus: sic quod credimus auctoritati.

T De

De Revelatione idem patet. Nam fides datur aliquid dicenti & revelanti: Credimus enim dictis, non autem iis quæ non dicuntur; dicuntur autem per revelationem, nobis factam. Denique idē probatur de rebus ipsis, illæ enim sunt quæ revelantur, quare attinguntur à fide secundum rationes obiectivas, quæ sunt obiecta formalia actuum apprehensionis intellectivæ, qui præcedunt iudicia fidei, quibus credimus res revelatas, illæ enim sunt quæ creduntur, sicut Deus est cui creditur.

Iã si agamus de ratione formali fidei, non alia certè est quàm prima veritas, quæ nec falli, nec fallere potest: unde Christus exprobrat, Iudæis Ioan. 8. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Et 1. Ioannis 5. *Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei manus est.* Ambros. serm. 20. in Psal. 118. explicans illud, *Principium verborum tuorum veritas.* Cum principium verborum Dei, veritas sit, veritas utique fidei fundamentum est.

Probatur Ratione. Quia illud est ratio formalis propter quod aliquid creditur, quo posito, aliquid creditur, quo sublato, non creditur: sed talis est prima veritas: Quia si in Deo non esset prima veritas, quæ nec falli, nec fallere potest, licet in eo alia omnia inessent, dubitare possemus de eo quod diceret: Et contra. In quocunque esset prima veritas, ei assentiremur de iis quæ diceret: quia cum obiectum intellectus sit verum, si cognoscamus aliquam propositionem habere connexionem cum primâ veritate, ei assentiremur propter illam: stultum enim est

quærere cur assentiamur primo vero, cum veritas sit omnis ratio assentiendi.

Ex toto hoc sermone patet nobilitas fidei petita ab obiectio, seu materiali, seu formali quod est planè divinum: si quidem subiectum est ipse Deus: formale autem obiectum divina autoritas, & prima veritas

Tertia nobilitatis fidei causa ducitur ex modo, quo spectat tenditque in obiectum suum, supernaturali scilicet elevatione nostri intellectus, qui ex se non posset attingere atque accedere ad obiectum adeo celsum ac sublime, unde sequitur ut necessarium sit, illum supra seipsum à Deo elevari. Unde fides est actio mediâ inter visionem beatificam, & scientiam rationalem: Quare sicut ad visionem beatificam opus est lumine gloriæ, quo intellectus elevatur: ita ad actum fidei, opus est lumine supernaturali: Itaque non est pure actus humanus, sed virtus Theologica: unde fit ut sit iustitiæ, & meriti fundamentum: quod non convenit fidei humanæ, neque ullis actionibus quæ à nobis fiunt viribus naturalibus, secundum illud Apostoli Roman. 4. *Si enim Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum.* Tum subdit. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.* Quæ verba sumpsit Apostolus ex cap. 15. Genes. Talem vero esse fidem nostram, docet Apostolus, cum subdit: *Hoc scriptum est propter nos, quibus simili modo credentibus, reputabitur ad iustitiam*

4. Causa nobilitatis fidei petitur ex ratione certitudinis quæ in fide longè maior est, quam in omni aliâ cognitione huius vitæ, non tantum

non tantum sensus, sed etiã intellectus: Vnde certior est, experiẽtia & scientiis, immo etiam primis principis, seu intellectu primorum principiorum, quæ sunt per se nota & ex terminis evidentia. Nam scientiæ quidem nituntur naturis rerum: fides autem essentiã divinã, quæ maiorem habet in essendo necessitatem, quàm essentiã creatæ: Iam experientia ferè nititur sensibus, qui omnes falli possunt, & quos sæpe oportet per rationem corrigere: cum divina veritas, & motiva credendi non possint nos fallere, saltem prima. Denique intellectus principiorum nititur evidentia immediatã: fidei autem certitudo oritur ex præmotione divinã, quæ ad fidem necessaria est, uti docent Consilia: Inde fides dicitur donũ Dei: unde Christus Ioannis 8. *Propterea vos non creditis, quia ex Deo non estis: Qui autẽ spiritu Dei aguntur*, ait Apostolus Rom. 8. *Hi sunt filij Dei*. Vt autem omnis de fidei certitudine doctrina supra omnẽ aliam benè intelligatur.

Nota 1. Certitudinẽ actus intellectus nihil aliud esse, buam necessariam ipsius connexionem seu conformitatẽ cum obiecto, quæ provenit non ex ipsã obiecti materialis, aut formalis necessitate aut immutabilitate; cum circa eius modi obiectum versari possit opinio, quæ dubitationem, & formidinem pati potest: sed provenit ex peculiari modo attingendi obiectum cum quo necessariam habet necessitudinem.

Nota 2. Hanc necessariã & essentiã actus intellectus cum obiecto conformitatem convenientẽ ex modo attingendi obiectum, quæ rectitudinem actus constituit, in naturalibus non a-

unde oriri, quàm ex clarã obiecti propositione & evidentia actus: Ille enim actus est evidẽs, qui nititur perfecta applicatione obiecti realiter præsentis aut per se, aut per speciẽ, seu imaginem, ab ipso immediatè, aut mediatè, effectivè, vel exigitivè ab ipso prodeuntem, ejusdemque in actu primo repræsentativam: unde si imperfecta sit prævia illa obiecti applicatio, quo actus ille nititur, oportet illum actum inevidentem esse, atque obscurũ. Hinc enim fit ut potentia intellectiva perfectè in se vitaliter exprimere nequeat id quod per speciẽ impressam implicitè, & in actu primo repræsentatur, & consequenter nequit esse clara vitalis imago, quàm tunc illa in se format quæ est actualis cognitio.

Nota 3. Cum actus fidei Theologicæ essentialiter sit obscurus, & consequenter eius certitudo peti non possit ex clarã obiecti propositione, & evidentia actus, aliunde petendam esse: quod satis difficile est ut explicetur, nisi aliquid detur, quo suppleatur imperfecta obiecti applicatio ad potentiam; quod in sequentibus explico.

Nota itaque 4. Actum obscurũ qualem diximus esse fidem, dicere essentialẽ ordinẽ ad potentiam externam, & diversam ab intellectu, quæ complet quodammodo applicationem obiecti eiusdem actus, seu quæ moveat & determinet intellectum ad operandum circa obiectũ actus obscuri: cum enim obscuritas actus oriatur ex imperfectã obiecti propositione, uti diximus, & aliunde intellectus ex suã naturã in verũ propẽs, nõ possit per se solũ, elicere

ullum actum, ex intrinseco modo in obiectum tendendi, falsitati expositum, qualis est ille qui elicitur circa obiectum imperfectè applicatum, necesse est intellectum non satis per intrinseca principia determinatum ad actum obscurum, ad eum determinari ab extrinseco per motionem alicuius potentiae ab eo distinctae, quaecumque tandem illa esse possit.

Nota 5. Potentiam externam valentem determinare intellectum, ad actum obscurum, esse duplicem: una est quae non potest movere ad actum falsum, sed tantum ad verum: altera potest etiam ad falsum determinare, licet etiam possit ad verum.

Nota 6. Eum actum esse intrinsecè certum, & necessariò, qui ex suo modo intrinseco tendendi in obiectum dicit essentialem ordinem ad potentiam intellectui extrinsecam, non valentè determinare ad ullum actum, nisi verum: five ille actus est intrinsecè certus, qui ex intrinseco modo attingendi obiectum, nulli falsitati est expositus, sed est necessariò conformis obiecto: at talis est ille actus obscurus, qui eo modo in obiectum tendit, ut dicat essentialiter ordinem ad potentiam intellectui externam, cui essentialiter repugnet, intellectum, à quo ille actus elicitur, movere ad obiectum falsum ex intrinseco modo in obiectum tendendi, ei conformi, nulli prorsus falsitati exposito.

Nota 7. Duplicem esse in Deo potentiam influendi in actus creatos intelligendi, unam quae influat, influxu non debito intellectui: hoc est quem nullae causae secundae exigunt determinantes Deum ad illum influxum: alteram quae

influat influxu debito: hoc est quae exigat aliqua causa secunda: Hic postremus influxus potest respicere falsum assensum ab intellectu nostro elicitum; sed prior non potest: Quia influxus in assensum quo Deus influat influxu non debito causis secundis, seu quem nulla causa secunda exigat est virtualis quaedam assertio obiecti eiusdem assensus, Deo autè essentialiter repugnat, quidquàm falsi aliquo modo testari; alioqui careret summam in loquendo autoritate, quae tamen est perfectio simpliciter simplex. Ad hæc, Quia quælibet falsi assertio, etiam virtualis, habet intrinsecam disconvenientiam respectu cuiuslibet naturae intellectualis, positam in difformitate assertionis externae cum internâ, in quo sita est malitia mendacij. Ex dictis

Duo sequuntur 1. actum fidei esse supernaturalem: non tantum, quia inter res creditas multae sunt supernaturales, ut Trinitas, & Incarnatio: res autè supernaturalis attingi non potest, nisi per actum supernaturalè: Sed quia ordinè habet ad Deum, ut habentem potentiam influendi in actus nostri intellectus influxu non debito: sed excedente omnium causarum secundarum exigentiam.

2. Sequitur illum actum summam habere certitudinè: certitudo enim nihil aliud est, quam quaedam in obiectum tendentia, nulli falsitati exposita, sed inducens in actum intellectus necessariam conformitatem cum obiecto. Nulli autem falsitati exposita est tendentia illa in obiectum, quae dicit essentialem habitudinem ad potentiam Dei,

Dei, quatenus valentis influere in actus nostros, influxu nobis non debito, quem nulla causa secunda exigat, illum ad sibi coagendum determinans. Et patet. Quia influxus Dei, quo influit in actus creatos intelligendi, non determinatus ab exigentiâ ullarum causarum secundarum, est assertio, & testificatio quædam saltem virtualis objecti eiusdem actus: Nulla verò Dei assertio cadere potest in objectum falsum. Quod autem actus fidei respiciat in genere potentiam aliquam externâ, ab intellectuâ distinctam, quæ ei coagat: vel potius quæ intellectum determinet ad actum fidei, hoc habet præcisè ex sui obscuritate: cur verò obscuritati jungatur certitudo, est ratio specifica potentiæ externæ non valentis influere in actum falsum: quæ ratio competit soli potentiæ Dei, ut potentis influxu quem non exigat ulla causa secunda: Tunc enim influit non tantum ut causa primâ, & universalis, sed etiâ ut causa secunda, & particularis. Quemadmodum igitur quando objectum non est sufficienter propositum in naturalibus, intellectus non potest agere assentiendo, sed opus est externâ potentiâ nempe voluntate, quæ determinat intellectum ut assentiatur: ita quia in fide est obscuritas, non potest intellectus assentiri, nisi determinetur ab externâ potentiâ, nempe divinâ, quæ præmouet voluntatem ut velit producere actum credendi, qui actus etiam non elicitur, nisi præmoveat Divina potentia, quæ ad falsum inclinare non potest, & quæ maiorem habet repugnantiam cum falsitate, quàm quælibet naturalis evidentia, & certitudo:

Vnde sequitur quod à me dictum est, actum fidei certiore esse omni scientiâ & naturali cognitione.

V. Causa nobilitatis fidei petitur ex eius efficacitate, & potentiâ. Et primo quidem quoniam fidei nihil est impossibile, Matth. 17. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic transi hinc illuc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis.* Vnde Christus ad miracula, rogantium fidem deposcebat. Lucæ cap. 8. cum ad Archisynagogum, mors filiæ nuntiata fuisset, dixit ei. *Noli timere, crede tantum, & salva erit.* Tum eam suscitavit: & in hodierno Evangelio Matth. 8. dixit Centurioni, *Vade, & sicut credisti, fiat tibi, & sanatus est puer in illa hora:* & cap. 9. ubi agitur de duobus cæcis, qui ab eo sanitatem petierant. *Creditis, quia hoc possum facere vobis: dicunt ei, utique Domine: tunc tetigit oculos eorum, dicens, secundum fidem vestram fiat vobis, & aperti sunt oculi eorum:* ita Març. 9. Patri dæmoniâci muti, & surdi ita locutus est, *si potes credere, omniaabilia sunt credenti, credo Domine, adiuva incredulitatem meam.*

2. Non solum magna est fidei efficacia ad patranda miracula, sed etiâ magnum habet robur ad præclara facta cuiuscumque generis, quod non faciunt scientiæ: nam vel sunt speculative; vel practice: primæ non movent ad opus: aliæ parum possunt: vide enim quò tandem philosophos morales perduxerint, cum etiam in illis summis magna vitia reliquerint, in Socrate, in Platone, in Aristotele, & aliis quos vetustas tantopere demirata est: sed ad quæ facinora fides homines non deduxit? lege cap. 11. Epistolæ Pauli ad Hebræos, ubi catalogum ponit illu-

strium virorum, qui per fidem ad summa quæque pervenere. *Fide plurimam hostiam Abel, quam Cain obtulit Deo: fide Henoch transfatus est ne videret mortem.* Tū loquitur de Noë, de Abraham, de Isaac, de Jacob, de Ioseph, de Moysē: de Iudicibus, de Regibus, de Prophetis, de quibus omnibus mira narrans, eorum omnia præclara facinora, fidei tribuit. Quid de innumeris Martyribus loquar? quid de Confessoribus, & aliis sanctis, qui omnes fidei beneficio tales evaserunt, quæ illos supra mortalem conditionem evexit?

Denique quanta vis fuit fidei ad persuasionem, quæ universum orbem terrarum ad se convertit? Nonne hoc planè admirabile est, quod advertit Theodoretus sermone 9. de Græcorū affectionibus, ubi agit de legibus. Cum tot fuerint in omnibus nationibus legislatores, vix tamen illos potuisse singulis urbibus, aut nationibus suas leges persuadere: finitimis tamen non potuisse, & eas omnes iam esse abrogatas: Christi autē leges in omnes nationes, beneficio fidei transisse, & adhuc post tot sæcula permanere, & cæteras omnes leges aboluisse: licet Reges, & Imperatores suis edictis obstiterint, & innumeris atque inauditis suppliciis se opposuerint: sed nimirum uti dixit S. Iohannes, Apostolus in suâ primâ Epistolâ cap. 5. *Hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.*

Illud ipsum est quod advertit S. Ambrosius lib. 1. de Fide cap. 5. Fidei Christianæ cessasse argumenta Philosophorum, quorum dogmata vix ad posteros transferunt: cum fides Christiana toto orbe viguerit: unde sic ait. Aufer hinc

argumenta, ubi fides quæritur: in ipsius gymnasiis suis iam Dialectica taceat: Non quæro, quid loquantur Philosophi requiro quid faciant: soli in suis gymnasiis remanserunt: Vide quam fides argumentis præponderet; illi quotidie à suis confortibus deserunt, qui copiosè disputant. Isti quotidie crescunt, qui simpliciter credunt. Non creditur Philosophis: creditur Piscatoribus non creditur Dialecticis, creditur Publicanis: illi voluptatibus & delitiis orbem ligarunt, isti ieiuniis, & doloribus exuerunt. Ex quo successu patet virtus fidei.

Et hæc sufficere possunt ad ostendam nobilitatem & sublimitatem actus fidei, & ut respondeatur eorum falso iudicio, qui dicunt fidem esse virtutem abjectorum hominum, humilium ingeniorum, & ignorantium: sed nimirum ut ait S. Ambrosius lib. 3. de Spiritu Sancto cap. 18. Non capiunt fidei magnitudinem angusta impiorum pectora: Tantum enim abest ut fides sit depressio intellectus, ut potius sit summa eius elevatio, quò enim nullus intellectus potest attingere, eò fides pertingit. Idem lib. 4. in Luc. cap. 5. Quod mens humanam rationis investigatione non potest comprehendere fidei plenitudo complectitur. Altera causa ob quam Christus tanti fecit Centurionis fidem, est magna actus fidei difficultas, & consequenter magna eius raritas.

Quod pertinet ad eius difficultatem.

1. Petitur ex naturam objecti supernaturalis, quod superat omnem intellectum creatum, secundum illud Davidis. *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam.* Quæ enim nobis credenda proponuntur,

ma

ximâ ex parte sunt eiusmodi, ut Trinitas, Incarnatio, Eucharistia, peccatum originale, Sacramenta, & infinita alia, ad quorum cognitionem, nulla creatura rationalis per se potest pervenire, unde sequitur elevandam esse ope Divinâ, & supernaturali: itaque oportet ut intellectus seipsum erigat super se, & super omnia creata, ut coperueniat, quod non fit sine magno conatu, & consequenter cum difficultate. Eodem pertinet quod Deus ut fidem nostram magis probet, semper proponat res difficiles, & arduas, immo id affectare videatur, difficultates augendo. Ratione reddit S. Leo serm. 10. de Passione. Ut mirabilior fieret constantia fidei ex difficultate credendi: ita cū Genes. 15. Abrahamo posteritatem promisit, id fecit cum iam de posteritate desperaret: unde de eo dicit Apostolus Româ. 4. *Qui contra spem, in spem credidit, ut fieret pater multarum gentium:* Nam contra spem naturalem, credidit Abraham in spem quâ concepit ex promissione Dei cui credidit: Hac etiam re non contentus, plus eum probavit, majora eius fidei opponens: Cum enim ex Agar filiū suscepisset Ismaëlem, putavit Abrahâ in eo completam esse factam sibi à Deo promissionem, sed cū Dei esset propositum, dare illam posteritatem Abrahamo ex Sara ipsius vxore, noluit tam citò re illi aperire, sed illud tēpus expectavit, cū nihil ei amplius sperandum videretur, nempe eius senectutem, cū esset annorum ferè centum, hoc est nonaginta novem, & jam esset in habilis generationi, & haberet corpus emortuum: & cum esset uxor eius

Sara, præter sterilitatem, multorum annorum experientia comprobata, eâ ætate, ut naturaliter, neque concipere, neque parere posset, cum ei muliebria defuissent, & esset annorum nonaginta. Et illo tempore illi significavit semen illud quod promiserat, se per Saram illi daturum. Expectavit itaque Deus illud tempus, in quo plus esset difficultatis, & res minùs esset credibilis, & minùs speranda videretur, ut ex rei difficultate, mirabilior esset Abrahamæ fides: quod ita commendat Apostolus Roman. 4. *Et non infirmatus est in fide, nec consideravit corpus suum emortuum, cum jam ferè centum esset annorum, & emortuam vulvam Saræ. In repromissione etiam Dei non hæsitavit diffidentia, sed confortatus est fide.* Eodem modo cum esset ab eo petiturus, ut filium suum immolaret, illud tēpus expectavit, cū jam esset habilis matrimonio, & ab eo proles sperari posset, ut magis fidem eius probaret, ut nimirum à mortuo expectaret, quod non habuerat à vivo, unde tantum abest ut obiectorum difficultas fidem impediverit, ut tunc maximè eam Deus exegerit cum res difficiliore proponeret, ut mirabilior fieret constantia fidei, ex difficultate credendi. Patet itaque difficultas fidei ex ratione obiectorū.

2. Difficultas credendi petitur ex assuetudine agendi intellectus, qui non solet assensum suum præbere, nisi propter rerum evidentiam: vel immediatâ, ut in intellectu principiorū, vel mediata ut in discursibus, & conclusionum deductione.

Hinc factū ut mundi huius sapientes, fidem repulerint, nam ut ait Apostolus 1. Cor. 1. *Græci sapientiam querunt.* Sed quid

1. Cor. 1. *Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo: ubi sapiens? ubi scriba? ubi conquisitor huius sæculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi?* Non tantum ratione rerum propositarum, sed ratione procedendi, nempe per fidem: & hunc modum idem Apost. 2. Cor. 10. vocat captivitatem intellectus, & obedientiam fidei: *In captivitate redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* In eo autem fuit obedientia quod intellectus subdiderit se fidei, credendo incredibilia, & assentiendo ijs quæ non comprehendebat. Sane cum omnes potentia subditæ sint voluntati: solus intellectus non est ei subditus in rebus sibi clarè propositis, & in dando suo assensu cum firmitate, quem naturaliter non dat nisi rebus evidenter cognitis: sed fides hunc ordinem in vertit, & rebus etiam obscuris assensum donat eâ firmitate, ut major sit eâ quam dat evidentia: Id tamen non fit sine magnâ difficultate, & magnâ victoriâ fidei intellectum sibi subiicientis.

5. Difficultas est in eo, quod oporteat intellectum non tantum superare sensum, & phantasia, sed etiam seipsum: quæ enim vulgò cognoscimus, ortum habent à sensibus, & semper intelligentiam comitatur phantasia, in quâ rerum species conservantur, sed fides cum sit *substantia rerum sperandarum, & argumentum non apparentium*, alia proponit quam quæ à sensibus, aut à phantasia percipiuntur: dicente Apostolo 1. Cor. 2 *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus ijs qui diligunt illum. Seipsum*

autem etiam superat, quia fides est argumentum seu convictio non apparentium, cum intellectus secundum naturalem modum suum agendi non convincatur nisi rerum evidentia.

4. Difficultas est in eo quod necesse sit ut fides non tantum sensum atque rationem superet, sed etiam ut aliquando oppugnet: ut enim in scientiis intellectus repugnat sensibus per rationem, ut cum sol oculis nostris pedalis apparet: cum baculus in aquâ ex parte immerfus apparet incurvus, aut fractus, cum objecta in speciem geminantur: cum innumeri colores apparent per vitra triangularia: sic possumus per fidem repugnare, & sensibus & rationi: hoc enim habent cognitiones superiores, ut corrigant inferiores. Quid non correxit fides Trinitatis circa principium universale totius humani discursus, Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se? Quid Incarnatio circa naturam subsistentiæ, & personalitatis? Quid mysteriû Eucharistiæ circa naturam quantitatis, & separationem accidentium, & corporum locabilitatem; Vnde factum ut quidquid nobis verum videatur per rationem naturalem, & humanum discursum, illud corrigamus per fidem: Et hoc est propriè perdere sapientiâ sapientium, & prudentiâ prudentium reprobare: Non quod veritas veritati sit contraria: sed quod summa veritas omne mendacium redarguat. Hinc sancti tam multa aggressi sunt, contra communem hominum sensum, & multa fecerunt quæ in speciem videbantur quid fecit Deus ut fidem stabiliret, contrariam viam inivit, unde scriptum est esse

esse irrationabilia: quare Ambrosius in cap. 5. epistolæ ad Rom. Pretiosa est fides, quia contra id quod scit, aut videt, credit futurum, hac spe consolans se, quia Deus est qui promittit, de quo sentiri plus par est, quam humana imbecillitas capit: Tum allato exemplo Abrahami, qui credidit in spem, contra spem, hæc subdit: Magni meriti est apud Deum, qui contra scientiam suam Deo credidit, non dubitans posse illum, ut potè Deum, quod scit secundum mundi rationem fieri non posse: pro certo enim habet Deum ultra mundi rationem esse: Nemo enim intra id esse dicendus est, quod creavit: Ideo huiusmodi remunerandus est à Deo, quia auctori suo plus tribuit quam sapit. Inde credendi laus crescit, si quod incredibile est, & mundo stultum videtur, credatur: Quia quanto plus impossibile putatur, quod creditur, tanto magis honorabilior erit credens: Et verè tamen stultum esset hoc credere, si sine Deo fieri diceretur.

Hinc itaque non mirum si Christus tanti fecerit Centurionis fidem, ob rei difficultatem. Addidi & raritatem. Unde subdidit Christus: *Non inveni tantam fidem in Israël*, idque post tot miracula à Christo patrata, post tot documenta, & Christi prædicationes: sed uti aliquis dixit, Magnum argumentum raritas: Quod autem rarum est, admirationem inter homines parit.

Ex dictis sequitur I. si Christus in homine Ethnico fidem tanti fecit: te eandem, & in te, & in aliis plurimum æstimare debere, nec pati ut quisquam illam tibi auferat, aut ut illius jactu-

ram ullâ de causâ facias. Quin potius cogita te in rebus omnibus nihil melius habere quam fidem; bonum supernaturalè; tuarum actionum esse nobilissimam, uti ostendimus, & rerum tuarum pretiosissimâ. Si quis tibi aurum, si possessiones auferre conaretur, non fineres, sed contradiceres & decertares: Curno idè facis respectu fidei? Ut alia bona conserves, vitâ quoq; tuâ exponis: an fidei tuæ conservatio, minus aliquid meretur? Audi quid suo discipulo Timotheo dicat Apostolus Paulus, *Certa boni certamè fidei, apprehende vitâ æternam.* vide quale certamen fidei, sancti Martyres decertarunt: Maluerunt omnia perdere quam fidem: bona possessiones, officia, munera, dignitates, domum, familiam, patriam, libertatem, immo & vitam: Maluerunt omnia sustinere: verbera, catastas, enses, gladios, cruces, rotas, ignes, sartagines, incendia, quam fidem sibi eripi, vel in uno aliquo articulo mutari: Quantum oriens totus pro unâ literulâ, aut uno accentu decertavit? quam multi inde sanguinem profuderunt? Minima te difficultas, minima te ratio, minima te commovet autoritas, & te à veteribus abstrahit institutis: Quamlibet novitatem sequeris: Quælibet te nova propositio ad se pertrahit, fidem mutas, ut opinionem: fidem tuam deseris ut quodlibet consilium: quasi non te graviores causæ in fide stabilivissent, quam quælibet rerum humanarum occasio, & conditio: Quod miracula fidem tuam confirmarunt? quot prophetiæ, quot gravissima doctissimorum hominum testimonia?

Quantorum hominum sanguine confluita est? Quot exempla in omnibus nationibus te præcesserunt? omnis conditionis, & status? Quot sæcula te docuerunt? Quantæ sanctorum hominum myriades, in eadem fide, gloriam, & beatitudinem consecutæ sunt? Quot tu quotidie inter beatos colis, quorum tu quotidie opem imploras, & protectionem, qui omnes in eadem fide, in qua educatus es, vixerunt, nec decepti sunt, nec errore devio delusi sunt? Tu post hæc ad unam aliquam levem objectionem, aut parvam aliquam difficultatem tibi propositam, eorum sensus aspernaris, & fidem mutas? Vide an id facias jure aliquo, vel injuriâ? Quid faceres si tibi objecta essent majora, & graviora? bonorum spoliatio, exilium, carcer, servitus, verbera, tormenta, & mors ipsa? Quàm fortiter te gereres hominum ignavissime, & imprudentissime? Te vana simulatæ pietatis, falsæ misericordiæ, & ementitæ vitæ rigidioris species decipit: Te unius loci, aut ex sacris Scripturis, aut ex aliquo Sanctorum Patrum desumpti obscuritas ita commovet, atque percellit, ut tot credendi titulos, & innumera fidei tuæ testimonia negligas, & novitatem sequaris. *Certa bonum certamen fidei, nec tibi patiaris, aut errore, aut violentiâ, aut ullâ aliâ ratione fidem eripi. Acceperat Naboth à majoribus suis hæreditatem quam possederant: Rex Achab eam concupivit, & pro eâ habendâ, possessori, aut pecuniam, si vellet; aut alium fundum, si mallet, obtulit: ille constanter recusavit se quod à majoribus suis acceperat deserturum: Jesabel*

uxor Regis, eius constantiam fortioribus armis aggressa est. Mortem ei nisi consentiret, minitata est: sed vir fortis, mortem non timuit, mori maluit, quâ paternam hæreditatem deserere: itaque nec perdere illam potuit, nisi cum vitâ, ratus se non posse vitâ simul & honestatem conservare, si quod à majoribus acceperat metu mortis desereret. Tu à majoribus fidem tuam accepisti, tot sæculis firmatam, tot testimoniis roboratam, tanto martyrum sanguine stabilitam, & eam tam facile perdes, atque deferes? & eam tibi eripi fines, minimâ causâ, & levissimâ occasione? Certè si eius pretium nosces, si tanti doni magnitudinem scires, si cogitares quanti Christo quanti Apostolis, & viris Apostolicis, & quanti antecessoribus tuis constiterit, ut eam puram, illibatâ, atque integram ad te transmitterent; quot eam lachrymis, quantis sudoribus, quantis laboribus, quot itineribus, quot certaminibus, quot tormentis, quanto sanguine illam stabiliverint: Nulla equidem te ratio, nulla te causa, nulla spes, nullus metus, nullus respectus, nulla te difficultas commoveret, sed usque ad extrema omnia, pro re omnium nobilissimâ & pretiosissimâ conservandâ decertares, illud implens Apostoli, *Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam.*

Sequitur 2. Actus fidei sublimitatem difficultatem, & raritatem, nõ modo non deberè te à fide abstrahere, sed potiùs ad eam invitare. Nam rei alicuius dignitas, & sublimitas acuerè debet ingenia, & quæ summa sunt, animum generosum solent erigere: nempe
ô Chri-

& Christiane ad majora destinatus es, quàm natus, & originem tuam, teque ipsum, naturamque totam superare debes. Id per gratiam potes quod per naturam non potes: fides est gratiæ opus, non naturæ: Itaque te ipsum supra te erige: Duplici parte constas, animâ, & corpore, parte sensibili, & parte intellectuali: Intellectu omnia corporea superas. Jam intellectu distinguere etiam potes partem inferiorem & superiorem: Inferior ita omne corporeum potest attingere, ut etiam superet: superior ad omnia quæ supra sensum sunt, ascendere potest. Sed pars superior, aut suis viribus naturalibus agit, aut supernaturalibus, quas aliunde accipit: si viribus agit naturalibus, usque ad fidem pertingere non potest: si viribus agit supernaturalibus, omnia naturalia transcendit, fides autem tota supernaturalis est, & ad eam pervenire potest: tu verò per eam ad omnia, quò naturaliter assurgere non posses, nec aspirare. Noli itaque secundum naturam te spectare, sed secundum gratiam, nec vires tuas aspice, sed Dei potentiam, nec te moveat fidei difficultas aut sublimitas, quia omnia potes in eo, qui te confortat, te autem confortat per gratiam.

Eodem modo quæ in te maximam habent difficultatem, ea virtutem solent exacuere. Quæ difficilia sunt, non semper sunt impossibilia, sed majorem exigunt conatum: ille autem majoris est, & gloriæ, & meriti: ad utrumque te invito tot exemplis quæ te præcesserunt. Tu non poteris, quod isti, & istæ? quod viri potuerunt, & fœminæ? quod omnis ætatis, & sexus homines? quod pueri, & puellæ? quod summi, & infirmi? quod pauperes, & divites? quod servi, & liberi? quod fortes, & debiles? quod benè educati, & barbari? quod in urbib⁹ nati, & in sylvis generati? quod docti, & indocti? quod tot sapientes, & insipientes? Et ut nullam excusationem prætexas, neque illi omnes in suis viribus potuerunt: neque à te exigo ut id tuis viribus perficias: præsertim cum eadem sit omnium vocatio, communis prædicatio, eadem omnium illuminatio; communis gratia, idem auxilium, & idem omnibus propositum præmium, eadem remuneratio, nempe eadem beatitudo, quæ est gloria cœlestis, ad quam nos perducere dignetur, qui cum Patre, & Spiritu sancto, vivit, & regnat, in sæcula sæculorum. Amen.
